

Dvacatero pro trenéry a jezdce všestranné způsobilosti

1. Základem pro trenéra musí být vytyčení nejen stupně soutěže, kterou má jezdec a kůň absolvovat, ale i jejich stáří, schopnosti a stupeň výcviku. Stupně soutěží všestranné způsobilosti jsou: „Z“, „L“, „S“, „T“ a „O“ a všechny pozůstávají ze zkoušky dresurní, krajinové jízdy a parkúrového skákání. Stáří koní pro uvedené soutěže, požadavky dresurní, délky jednotlivých úseků krajinové jízdy, počty a rozměry překážek jsou uvedeny v PJS.
2. Vzhledem na namáhavost této soutěže, je velmi důležitý výběr jezdce a koně: Jezdec musí být tělesně a duševně zdatný, odvážný s jezdeckým citem a taktem a vychován trenérem tak, aby si uměl rozdělit síly koně, aby dovedl v terénu odhadnout rychlost koně nejen v klusu, ale i ve cvalu a to od 400 do 700 m za minutu.
Kůň pro všestrannou způsobilost musí být v první řadě naprosto zdravý bez úhony na nohou, dobrého charakteru, bohatýrského srdce, dobré krevní linie, dobrého exteriéru, vydatných, ladných a prostorných chodů.
3. Práci, nebo-li výcvikové lekce musíme zaměřit tak, aby byla jak pro jezdce, tak pro koně zajímavou, čehož docílíme častým střídáním pracovního prostředí. Právě změna pracovního prostředí nám umožní ověřit si charakterové vlastnosti koně a odstraňuje nám u koní momenty překvapení. Práci je nutno provádět též za všech povětrnostních podmínek. Každé roční období nám skýtá pro výcvik koně a jezdce různé hodnoty, a to jak v povětrnostních, tak půdních podmínkách.
4. Uvolnění koně před prací. Uvolnění koně musí mít takový ráz, jako u atleta rozcvička. Je to tedy zásadní požadavek na uvolnění svalstva ze stájové strnulosti a zároveň uvolnění nervů. Různé požadavky na koně můžeme uplatňovat pouze po uvolnění kloubů, aby se nám kůň tomuto provedení následkem ztrnulosti nebránil, nebo nám úkon prováděl nedokonale. Proto je zapotřebí koně vždy před každou prací nejdříve uvolnit práci v kroku na delší otěži, ale s přílnutím, mírnějším sebráním v práci klusové a cvalu. Tato uvolňovací práce má trvat 25 – 30 minut.
5. Kůň, který má absolvovat jakýkoliv stupeň všestranné způsobilosti musí být v rovnováze. Na dresurním obdélníku požadujeme od koně, aby šel dobře vyvážen, rovný, uvolněný ve vaz, provádějící všechny požadované cviky bez odporu, ochotně, kmihuplně, s dobrým působením jezdce a přesností prováděných cviků.
6. Požadavky dresurní práce na koně všestranné způsobilosti mají velký vliv na zvýšení zdatnosti a ovladatelnosti koně v terénu a na parkuru.
7. Dresurní úlohu nenacvičujeme nikdy najednou, ale po částech, mezi něž vkládáme odpočinek podle potřeby. Častá změna ruky a chodu nám dopomůže k tomu, že kůň se stane ohebným, obratným, trpělivým a ochotným. Do dresurního obdélníku vstupujeme teprve s koněm, který mimo obdélník je propracován tak, že je schopen cviky předepsané dresurní úlohou bez potíží předvést na omezeném prostoru. Od jezdce požadujeme znalost dresurní úlohy z paměti, aby se mohl na jednotlivé cviky včas připravit.
8. Práce v terénu. Cílem terénní práce je vycvičit a vychovat koně tak, aby se dobře a klidně pohyboval terénem, a to žadaným ruchem v každém chodu a každé půdě.
9. Koně pro svalstvo a vytrvalost připravujeme klusem za podpory jezdce různým terénem do mírných svahů, dále pomalými kentry, které se do času a vzdálenosti stupňují podle předem vypracovaného plánu.
10. Dechové přípravy lze docílit kratšími a rychlými cvaly v tempu od 550 do 700 m za min. Poněvadž tato práce je velmi nebezpečná pro koňské nohy, musí být prováděna na dobré, rovné, travnaté půdě s patřičně uvolněným koněm na přesně vyměřených vzdálenostech. Začínáme zpravidla vzdáleností asi 300 m, kterou týdně po 100 m stupňujeme.
11. Práce klusová a pomalé cválání do mírných svahů nám nahrazuje práci polorychlého cvalu t.j. od 450 do 550 m. Tuto práci provádíme z důvodu šetření nohou u koně.
12. Cvalovou práci vzhledem k ušetření nohou koně lze velmi dobře nahradit tam, kde jsou pro to podmínky plaváním. Je teoreticky i prakticky dokázané, že 1 minuta plavání nám po stránce námahy plic a srdce nahradí asi 1 km cvalu v tempu 500 m za minutu.

13. Mladé koně v terénu je nutno cvičiti za staršími, spolehlivými koňmi, abychom mladého, nezkušeného koně na různých terénních překážkách nepřekvapili a neodradili hlavně v těžké půdě, při překonávání příkopů, vodních toků a při práci na svazích.
14. Koně pro skok všestranné způsobilosti připravujeme a cvičíme na pevných, nikoliv však nebezpečných překážkách. Tímto výcvikem docílíme toho, že kůň se naučí překážky respektovat a nebude nám v terénu, kde jsou překážky pevné docházeti ke zbytečným pádům na překážkách, které zapříčiňují zranění nejen jezdců, ale i koní. Nepožadujeme od koní ve výcviku nadměrných požadavků, skákejme raději překážky menších rozměrů, ale naprosto korektně a nedovolme koni naučit se zastavit nebo vybočit. Korektním skákáním v dostihovém úseku i krajinové jízdě ušetříme koni hodně sil.
15. Training koně nám jej nesmí vyčerpáti do maxima jeho sil. Po každé práci se nám má vracet kůň čilý a všímavý svého okolí. Také jeho chuť v přijímání potravy nám ukáže, zda nebyla práce a námaha koně přehnána. Přestane-li kůň následkem únavy přijímat potravu, musíme práci ihned omezit.
16. Po každém návratu z práce provedeme důkladnou prohlídku koně, zda nedošlo k povrchovému zranění, zášlapům, poškození rohoviny, nebo podkování. Kopyta omyjeme a zbavíme cizích předmětů (kameny, sklo, hřebík) a pak osušíme. Poněvadž pružné kopyto je velmi důležité a má vliv, aby kůň nekulhal, dáváme v parných letních měsících do kopyt náboj z červené hlíny. Kopyta mažeme vně i zevnitř, vždy po práci, nikoliv před prací. Při mazání vně vždy dodržujeme vzdálenost asi 1 cm od korunky, aby nedošlo k bolestivému zranění kůže. Šluchy koní stříkáme, nebo koně stavíme do tekoucí, přiměřeně teplé vody. Po masáži stříkáním máme nohy ovíčovati, čímž docílíme většího oběhu krevního (prokrvení tkáně). Zdravé nohy a klouby je dobře na noc opatřit teplým, ne moc utaženým zábalem.
17. Vzhledem na velkou namáhavost trainingu, je zapotřebí pro koně všestranné způsobilosti větších a rozmanitějších dávek krmiva. Může to být až 10 kg ovsa, pokud máme k dispozici asi 2 kg máčeného bobu a 5kg dobrého sladkého sena s dostatkem vody. Pro lepší trávení i chuť přidáváme mrkev, cukrovku, nebo matsch ve složení 15 dkg vařeného lněného semene, 1kg spařených pšeničných otrub a 3 dkg kuchyňské soli.
18. Koni má být po práci poskytnut pokud možno co nejdéší klid. Nejlépe vyhovuje ustájení koně v boxu s dobrou a suchou podestýlkou. Zásadně musíme chránit koně před nastuzením a průvanem. Před odpočinkem vždy koně řádně očistit a ovíčovati, což podporuje zvýšení krevního oběhu a chuť k přijímání potravy. Pro soutěže vyšších stupňů se doporučuje training 2x denně, a to ráno a odpoledne.
19. Sebelepší kůň nepodá žádoucího výkonu, nemá-li řádně přizpůsoben postroj jezdecký, včetně uzdění. Trenér i jezdec musí proto dbáti na správné přizpůsobení postroje, poloze sedla, utážení podbřišníků, prohlédnouti zda materiál není zpuchřelý. Pro terening v terénu hlavně mladé koně bandážovat, případně použít zvony, než se koně naučí ovládati nohy, aby nedošlo ke zbytečným zášlapům a návším kostem. Pro samotný závod je se možno od těchto věcí oprostít.
20. Sestavovaný plán přípravy koně pro všestrannou způsobilost musí být pro trenéra i jezdce závazný, nesmí se však stát dogmatem. Nelze však v přípravě pracovat podle momentální nálady trenéra, nebo jezdce. Cíl a postup výcviku musí být oběma jasný a nelze se od něj odklánět.

Zpracoval: Svoboda

Poznámka autora:

Nepovažovat jako dogma

Přizpůsobit podle stupně výcviku a trénovanosti koně!

Svoboda